

РОЗДІЛ 3.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

(матеріали науково-практичного семінару)

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ЛДІФК

МИРОСЛАВ ГЕРЦИК

Львівський державний інститут фізичної культури.

Фізична реабілітація доволі розвинена на Заході, але маловідома на пострадянському просторі і зокрема в Україні галузь. Вона передбачена зокрема "Стандартними правилами щодо урівняння можливостей інвалідів", затвердженими III комітетом Генеральної Асамблеї ООН 1 жовтня 1993 року.

В п.23 названого документу так розшифровано термін "Реабілітація". "Реабілітація - це процес, що має на меті уможливити інвалідам досягти і підтримувати оптимальні для них фізичний, почуттєвий, інтелектуальний, психічний і соціальний функціональні рівні..."

І далі: "Реабілітація може включати в себе заходи на забезпечення і відновлення функцій, або ж компенсацію втраченої чи відсутньої функції. Реабілітаційний процес не включає початкової медичної опіки."

Програма реабілітації інвалідів є новою для України, вона спрямована на покращення умов життя соціально незахищеної верстви населення, полегшення гострої

соціальної проблеми, досі далеко не вирішеної, і тому має вагу в масштабах всієї України.

Про поліпшення роботи з інвалідами, про розвиток фізичної реабілітації, яка охоплює масив населення, що розташований між сферою медичної опіки і сферою фізичної культури годі говорити без наявності фахівців у цій сфері.

У переліку напрямків та спеціальностей, затвердженому 24 травня 1997 року Кабінетом Міністрів України, за якими здійснюється підготовка фахівців у ВНЗ, підготовка бакалаврів, спеціалістів та магістрів з фізичної реабілітації передбачена за напрямком 0102 - Фізичне виховання і спорт.

В цьому році відповідним чином погоджена і затверджена кваліфікаційна характеристика професії "Фахівець фізичної реабілітації". На жаль вона ще не внесена до класифікатора професій і посад.

Початку підготовки фахівців з фізичної реабілітації у Львівському державному інституті фізичної культури (ЛДІФК) передували значна попередня підготовча робота. Впродовж 1992 року було проведено декілька "круглих столів", встановлювались тісні контакти з організаціями інвалідів та інвалідного спорту, вивчалась потреба у фахівцях, визначались місця практик, аналізувався міжнародний досвід роботи в цій галузі.

Загальний навчальний план для студентів ЛДІФК було доповнено курсом "Теоретико-методичні основи реабілітації інвалідів засобами фізичної культури і спорту" обсягом 288 годин.

Були внесені корективи рівно ж як і в навчальні програми кафедр медико-біологічного циклу: кафедри анатомії, фізіології, кафедри біомеханіки, кафедри біохімії та кафедри теорії і методики фізичного виховання. Далі на базі кафедри оздоровчої фізичної культури та медичного контролю була створена кафедра фізичної реабілітації, яка стала базовою.

Зважаючи на нагальну потребу у фахівцях-реабілітологах, перших спеціалістів у інституті готували з числа випускників. Починаючи з 1994 року щорічно набиралась 1 група студентів на спеціальність Фізична реабілітація.

Додатковий однорічний курс навчання здійснювався за власні кошти студентів. В групи на конкурсній основі зараховувались випускники, які мали, як правило, відмінні успіхи у навчанні та досвід роботи в оздоровчих чи інвалідних організаціях. Елітарний склад цих навчальних груп, глибока особиста зацікавленість студентів у отриманні відповідних фахових знань, висококваліфіковане викладання - все це сприяло підготовці спеціалістів високого класу, які утверджують престиж нової спеціальності.

Найвідповідальнішим моментом підготовчої роботи було створення навчальних планів і програм за якими навчаються майбутні реабілітологи.

У 1994 році було проведено порівняльне вивчення програм, за якими здійснюється підготовка фахівців з фізотерапії та ерготерапії у ряді університетів Канади. Це дало можливість, із врахуванням досвіду партнерів, створити дві навчальні програми: однорічну, розраховану на тих хто закінчив повний курс навчання в інституті, та п'ятирічну, розраховану на весь п'ятирічний період навчання у ЛДДФК.

Однорічне навчання, на базі вже набутої вищої освіти з фізичного виховання, здійснювалось зі студентами набраними в 1994, 1995, 1996 рр. Це дало можливість задовільнити гострий попит на таких фахівців у регіоні і набути додаткового досвіду для виконання повномасштабного п'ятирічного періоду навчання. Такий п'ятирічний план підготовки розпочато в 1996 році і перший випуск спеціалістів передбачається в 2001 році, бакалаврів - роком раніше.

Програма підготовки фахівців для фізичної реабілітації у ЛДДФК здійснюється з самого початку у тісній співпраці з Українсько-Канадською організацією Партнери в охороні здоров'я. Цей проект набув організовано-договірних форм після 1994 року.

Серед домовленостей, передбачених договором найсуттєвішим є те, що викладання спеціальних предметів у перші 3-4 роки здійснюватиметься фахівцями з Канади.

Канадська сторона ретельно дотримується букви і духу цих домовленостей і впродовж 3 років у інституті працювали почергово 9 канадських викладачів.

Природньо, що ми не можемо сподіватися на те, що допомога нам буде необмежена в часі. Тому заповідливо готуємо власних викладачів для факультету фізичної реабілітації. Це робиться двома шляхами.

По-перше - відбувається переорієнтація працюючих на кафедрі Фізичної реабілітації викладачів (а серед них є двоє докторів наук - професорів та 6 кандидатів наук - доцентів) з медичних способів реабілітації на фізичні.

По-друге переймаємо досвід працюючих у нас канадців і навчаємо своїх спеціалістів у Канаді.

Досі в Канаді побували з метою вивчення досвіду осіб. Окрім того, двоє наших молодих реабілітологів навчаються у Манітобському університеті і через рік-два повернуться до інституту.

Трудно переоцінити і допомогу навчально-методичною літературою, використання якої щоправда є неповним через погане знання англійської. Тому здійснення відповідних перекладів та видання українських підручників є завданням першочерговим.

Значна частина перерахованих заходів здійснюються за рахунок канадської сторони.

Згідно з дорученням Міністерства у справах молоді і спорту, напрацьований у Львівському інституті фізичної культури досвід має передаватися іншим вищим навчальним закладам України. В закладах освіти викликає

велику зацікавленість навчальний план для спеціальності фізична реабілітація. Він має бути взятий за основу при складанні такого навчального плану для всіх ВЗО галузі.

У новій концепції розвитку фізичної культури і спорту в Україні передбачено різку переорієнтацію фізичної культури на виконання оздоровчих функцій. І в цьому криється додатковий шанс на поліпшення здоров'я народу, зокрема найбільш знедоленої його частини - інвалідів.

Підготовка фізичних реабілітологів у ЛДДФК значною мірою є експериментальною і має такі особливості:

- Програма вводилась в інститут в ініціативному порядку не будучи обмеженою термінами і умовами держзамовлення. Вона зорієнтована на засвоєння передового світового досвіду в цій сфері.
- До підготовки залучалися лише студенти або випускники, які шляхом співпраці з інвалідними і освітньо-лікувальними установами вже доказали свою професійну придатність до праці фізреабітолога, що суб'єктивно сприяло високому рівню підготовки. Така підготовка органічно впливає із реалізованої в інституті ступеневої системи освіти.
- До виконання проекту причетна велика кількість організацій і осіб, які в процесі взаємодії зближуються не лише у фаховому плані, але й в плані більшого розуміння і зацікавлення проблемами України і Канади. Зокрема, різко зросла потреба у вивченні англійської і української мов.
- У процесі роботи виникають нові можливості для співпраці, які можуть бути втілені в розвиток існуючих або бути використані при розробці наступних програм.